

دکتر محمد آرمند^۱

مقدمه

آمریکا با ۳۶۳,۱۲۳,۹ کیلومتر مربع وسعت (سومین کشور جهان) و با جمعی ۳۱۶,۵۶۷,۶۶۸ نفر (اداره سرشماری آمریکا ۲۰۱۳) ۲ (در) در سال ۲۰۱۳ از بزرگ‌ترین کشورهای جهان است. این کشور دارای پنجاه ایالت است که هر کدام اختیارات زیادی در اداره امور خود دارند. حکومت این کشور جمهوری فدرال بوده و قوه مقننه از دو مجلس تشکیل شده است. یکی سنا با ۱۰۰ عضو که به مدت ۶ سال از طرف مردم انتخاب می‌شوند و دیگری مجلس نمایندگان با ۴۳۵ عضو که به مدت ۲ سال انتخاب می‌شوند. آموزش و پرورش و برنامه‌های درسی این کشور به صورت کلی (صرف نظر از تفاوت‌هایی که در بین ایالت‌ها وجود دارد) به شرح زیر است:

اهداف کلی آموزش و پرورش

نظام آموزشی در آمریکا تا حد زیادی غیرمتمرکز بوده و بر اساس قانون، خط‌مشی‌ها و تصمیم‌گیری در برنامه درسی به ایالت و مناطق واگذار شده است به نحوی که هر یک از ایالت‌ها دارای «وزارت آموزش و پرورش»^۳ مجزا بوده و در محدوده ایالت خود از استقلال و قدرت تصمیم‌گیری لازم برای اداره امور برخوردار است.

بنابراین هر ایالتی مجاز است در قلمرو خود سازمان آموزش و پرورش را برحسب نیازها و خواسته‌های مردم خویش برنامه‌ریزی کند. دولت مرکزی به موجب قانون به مقامات محلی اختیارات کامل داده است که در چهارچوب قوانین آموزش و پرورش هر اقدامی را که به سود و صلاح منطقه خود تشخیص می‌دهند انجام دهد.

قوانین کلی آموزش و پرورش در سطح ابتدائی و متوسطه به وسیله مقامات مسئول (مرکزی) مشخص شده است و ایالات با توجه به آن‌ها مدارس و مؤسسه آموزشی خود را سازماندهی می‌کنند نظارت در حسن اجرای قوانین مزبور با مقامات محلی است و مردم هر منطقه یک نفر را به عنوان رئیس آموزش و پرورش برای اداره مدارس و سازمان‌های آموزشی انتخاب می‌کنند. وظایف رئیس آموزش و پرورش در سطح ایالت بسیار وسیع است و از آن جمله توزیع اعتبارات برای انجام هزینه‌هاست که طبق نیازهای منطقه صورت می‌گیرد. باین حال اصول و اهدافی کلی زیر از سال ۱۹۹۵ برای همه ایالت‌ها در نظر گرفته شده است که شامل موارد زیر است ((داده‌های جهانی تعلیم و تربیت ۲۰۰۶)^۴

- دختران و پسران به آموزش عمومی حتی گروه‌های اقلیت و افراد دارای معلولیت دستیابی یکسان به آموزش داشته باشند
- به عقاید دمکراتیک و آزادی‌های فردی و توجه به تنوع جمعیت متعهد باشند
- شکوفا نمودن قوای هر یک از کودکان تا حد ممکن، تا به عنوان یک شهروند در جامعه‌ای آزاد خدمت مؤثر کرده و در بازار تبادلات جهانی رقابتی موفقیت‌آمیز داشته باشند.
- دانش آموزان ایالات متحده در پیشرفت تحصیلی در علوم و در ریاضیات به رتبه اول برسند.
- هر بزرگسال آمریکایی باسواد باشد و دانش و مهارت‌های لازم برای رقابت در اقتصاد جهان را کسب نموده و به مسئولیت‌های شهروندی عمل نماید.
- هر یک از مدارس در آمریکا از مواد مخدر و خشونت مبرا شده و محیطی قانونمند و مساعد برای یادگیری فراهم گردد.

۱. استادیار مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی سمت
mohammadarmand@yahoo.com

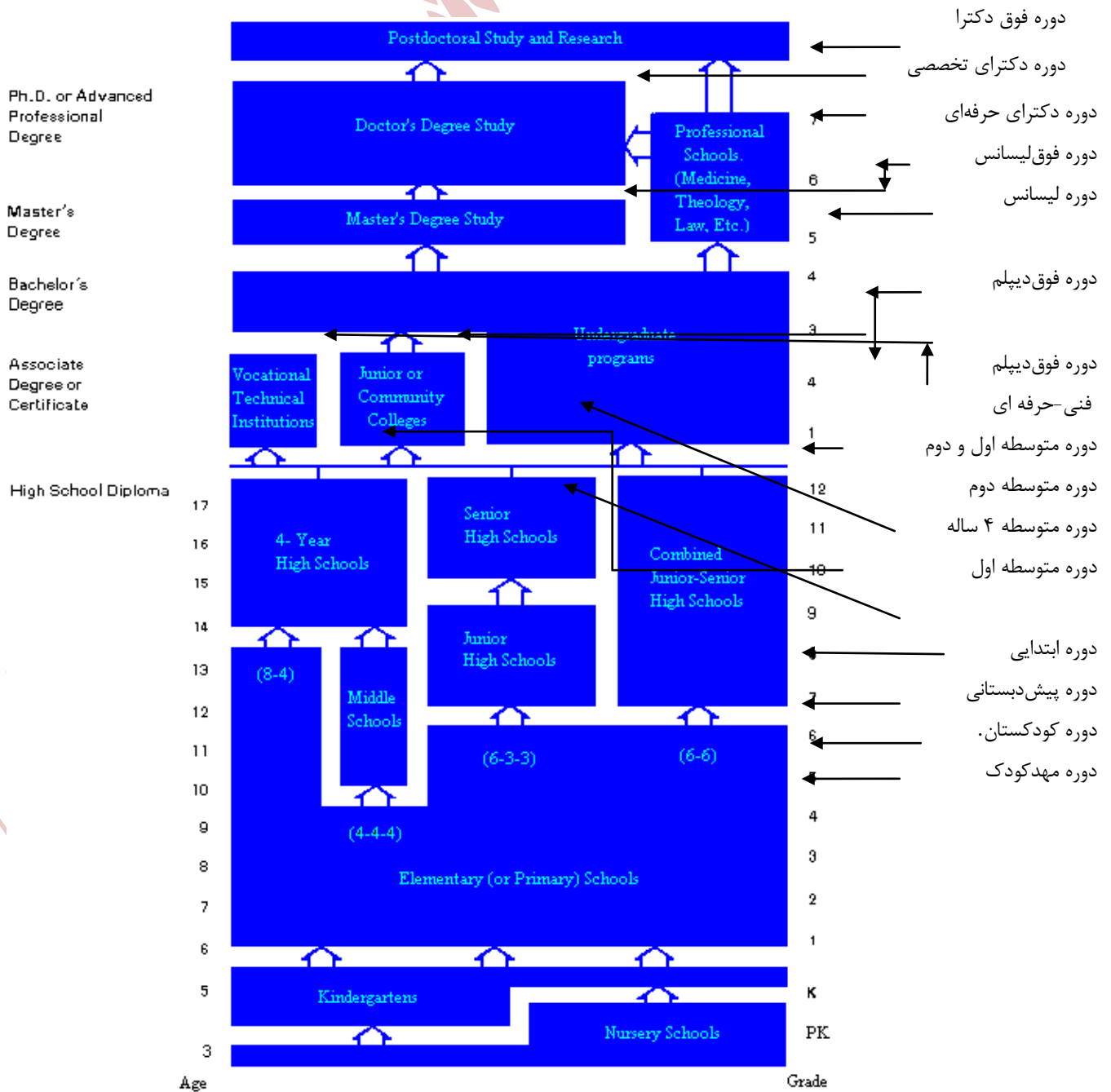
2. U.S. Census Bureau
3. Department of Education
4. World Data on Education

- هم آموزش کشور در جهت دستیابی به برنامه‌های در حال پیشرفت در مهارت‌ها و موقعیت‌های حرفه‌ای، کسب دانش و مهارت‌های مورد نیاز و آموزش و آماده‌سازی دانش‌آموزان آمریکایی برای قرن ۲۱ قرار گیرد.
- هر مدرسه مشارکت و دخالت والدین را در امر پیشرفت رشد اجتماعی، عاطفی و علمی فرزندان خود افزایش دهد.^۱

ساختار آموزشی امریکا

در امریکا چهار مرحله در تعلیم و تربیت وجود دارد (یونسکو ۲۰۱۴) که در شکل زیر نشان داده شده است.

ساختار آموزشی امریکا

Source: U.S. Department of Education & NCES, 2001.

1. (www.ed.gov, 2013).
2. Unesco

همان‌گونه که در شکل فوق ملاحظه می‌شود ساختار نظام آموزشی امریکا دارای مقاطع زیر است

۱. دوره پیش دبستانی : شامل مهد کودک ۱ و کودکستان ۲

۲. ابتدایی ۳

۳. متوسطه ۴

۴. کالج و دانشگاه‌ها ۵

۱. دوره پیش دبستانی

دوره پیش دبستانی، شامل مهد کودک است برای کودکان ۲-۴ سالگی و کودکستان برای ۳-۶ سالگی که کلاس‌ها یا جداگانه یا کلاس‌های ضمیمه دبستان اداره می‌شوند. مربیان اغلب فارغ التحصیل دانشگاه یا دانشسرای تربیت معلم هستند.

۲. دوره ابتدایی

تحصیلات ابتدایی در کشور امریکا از سن شش سالگی آغاز به مدت ۶ تا ۸ سال یعنی تا ۱۴ سالگی ادامه می‌یابد. هدف اصلی برنامه‌های آموزش ابتدایی کسب مهارت‌ها، دانش و گرایش‌های مثبت و اساسی و پرورش قوای بدنی عاطفی و عقلانی با توجه به نیازها و توانایی‌های فردی است (یونسکو ۲۰۱۴).

مدت زمان برنامه‌های مقاطع آموزش پایه (دوره آموزش عمومی) در ایالت‌های مختلف به شرح ذیل می‌باشد:

۱۶ ایالت ۹ سال

۱۹ ایالت ۱۰ سال

۱۷ ایالت ۱۱ سال

۱۲ ایالت ۶ سال

۲ ایالت ۱۳ سال

موضوعات محوری برنامه‌های آموزش ابتدایی عبارتند از: زبان انگلیسی، متون قرائتی، مهارت‌های زبانی، آمار / ریاضیات، مطالعات اجتماعی / تاریخ و علوم (یونسکو ۲۰۱۴).

شیوه نمره دهی

اغلب مدارس متوسطه از نظام ارزیابی استفاده می‌نمایند که از حروف الفبای رمی A, B, C, D و گاهی E و F تشکیل شده و حرف A به معنای ناتمام تشکیل یافته است در اصل این نوع ارزشیابی ارزشیابی توصیفی است که در بسیاری از کشورها از جمله کشور ما (ایران) اجرا می‌گردد.

این حروف به نمرات عددی وابسته و مربوط می‌باشند.

A= عالی

D= قبولی

F= مردودی

۳ آموزش متوسطه

1. Nursery schools
2. Kindergartens
3. Primary education
4. Secondary education
5. College & universities

آموزش متوسطه در آمریکا که به آن دبیرستان نیز گفته می‌شود معمولاً کلاس‌های ۹ تا ۱۲ را شامل می‌شود. برنامه‌های درسی مقطع مقدماتی متوسطه موضوعات زیر را پوشش می‌دهند:

دستور زبان انگلیسی، بهداشت و تغذیه، ریاضیات هنرهای عملی، علوم و روش‌های علمی، زبان‌های خارجی تاریخ ایالات متحده، جغرافی، متون خواندنی، مهارت نوشتن، تربیت‌بدنی، موسیقی، هنر (مک‌کلاف ۲۰۰۸)^۱ آموزش متوسطه در آمریکا از کلاس هفتم به بالا شروع می‌شود ولی در بعضی مناطق از کلاس ششم شروع می‌شود و تا کلاس دوازدهم ادامه پیدا می‌کند و دانش‌آموزان در سن هفده یا هیجده سالگی از مدارس متوسطه فارغ‌التحصیل می‌شوند. سیستم آموزشی در متوسطه واحدی است و دانش‌آموزان بسته به علاقه خود به انتخاب واحدهای مختلف می‌پردازند. معلمان راهنما در این امر شاگردان را هدایت می‌کنند. ارسال دهم دانش‌آموزان وضع آینده خود را برای ورود به دانشگاه یا فراغ از تحصیل در پایان دوره متوسطه و اشتغال در بازار کار پیش‌بینی می‌کنند.

آموزش متوسطه به دیپلم عمومی ختم می‌شود. در دوره متوسطه در حدود دویست موضوع و دوره به دانش‌آموزان ارائه می‌شود و آن‌ها می‌توانند واحدهای موردنظر خود را در خلال سال‌های تحصیل انتخاب کنند (یونسکو ۲۰۱۴). معمولاً پایان تحصیلات اجباری بعد از کلاس دهم دبیرستان است، ولی دانش‌آموزانی که قصد دارند پس از پایان تحصیلات متوسطه به دانشگاه‌ها راه یابند، این دوره را تا کلاس دوازدهم ادامه می‌دهند و دیپلم کامل متوسطه دریافت می‌کنند.

آموزش متوسطه در ایالت متحده مطابق با قوانین، سیاست‌های و تدابیر ایالات شامل کلاس ۱۲-۷ می‌باشد. هیچ‌گونه ساختار، برنامه آموزشی یا قانون اجرایی ثابت وجود ندارد، تمامی قوانین و تدابیر از طریق حکومت‌های ایالتی در مدارس تصویب و اجرا می‌گردند. تمامی ایالات و حوزه‌های مدارس، سطح فارغ‌التحصیلی از مدرسه متوسطه را، تکمیل و اتمام کلاس دوازدهم می‌دانند و اسم عمومی برای مدرک فارغ‌التحصیلی متوسطه، دیپلم تحصیلات دبیرستانی می‌باشد.

همچنین برنامه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای نیز جهت اخذ این دیپلم از طریق هر ایالت تصویب و اتخاذ می‌گردد و ممکن است در هر ایالت این شرایط و برنامه‌های آموزشی متفاوت می‌باشند. در بسیاری از ایالات و مناطق (حوزه‌ها) نه در تمامی آن‌ها، امکان کسب دیپلم‌های ویژه دبیرستانی که مشخص‌کننده تکمیل و اتمام تحصیلات آکادمیک عالی یا برنامه‌های تحصیلی فنی و حرفه‌ای می‌باشند، وجود دارد. گاهی اوقات، مدارک آکادمیک کالج مقدماتی، تکمیلی یا مدارک دبیرستانی آکادمیک نامیده می‌شوند و در بعضی موارد مدارک فنی و حرفه‌ای، دیپلم‌های دبیرستان فنی و حرفه‌ای نامیده می‌شوند. اعطای این مدارک که به شکل خاصی تخصیص یافته‌اند، در تمام کشور یک‌شکل نیست.

کالج و دانشگاه

برای ورود به دانشگاه‌های کشور آمریکا داشتن دیپلم متوسطه الزامی است و همچنین نتایج امتحان عمومی که همه‌ساله از دارندگان دیپلم به عمل می‌آید جزء شرایط ورود به حساب می‌آید.

مقاطع تحصیلی آموزش عالی

دوره فوق‌دیپلم، که دو سال تحصیل بعد از دیپلم دبیرستان از کالج‌های دوساله یا پس از گذراندن دو سال تحصیل از یک دوره چهارساله دانشگاه را شامل می‌گردد.

دوره لیسانس، که چهار سال تحصیل تمام‌وقت بعد از دیپلم دبیرستان را شامل می‌گردد.

دوره فوق لیسانس. که دو سال تحصیل تمام وقت را شامل می‌گردد. برای ورود به این دوره دارا بودن مدرک لیسانس، شرط معدل و معرفی اساتید الزامی است. در اکثر دانشگاه‌ها این دوره همراه با ارائه رساله علمی است. البته گذراندن این دوره با تعداد بیشتر واحد نیز میسر می‌باشد.

دوره دکترا برای ورود به این دوره دارا بودن مدرک فوق لیسانس الزامی است. برای دوره دکترا در آمریکا دانشجوی باید دروس تعیین شده، امتحان جامع، ارائه رساله تحصیلی و دفاع شفاهی را با موفقیت بگذرانند. طول متوسط دوره دکترا در دانشگاه‌های آمریکا چهار سال است.

برنامه‌ریزی درسی در آمریکا

به دنبال پرتاب سفینه اسپوتنیک شوروی سابق به فضا در سال ۱۹۵۷، در جامعه آمریکا برای شتاب بخشیدن به توسعه علمی و بازیابی موقعیت برتر در صحنه‌های علمی و فناوری، حرکتی عظیم و بی‌سابقه شکل گرفت. حاصل این حرکت، آغاز به کار مراکز متعدد برنامه‌ریزی درسی و انجام اقدامات تمرکز گرایانه در سطح اهداف، آزمون‌ها و استانداردها بود. هدف این مراکز، تدوین برنامه‌های درسی بود که عمری طولانی داشته باشند و انتظار می‌رفت در اجرا بتوانند اهداف و مقاصد مقامات دولتی را به بهترین شکل ممکن محقق کنند؛ اما این برنامه‌ها به‌رغم کیفیت بالا در تولید، به دلیل نداشتن انعطاف لازم در اجرا و لحاظ نکردن نیازهای حاصل از تغییرات و تحولات رو به رشد در عرصه‌های متعدد، با ناکامی رو به رو شدند. اما در دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰، پیشرفت تحصیلی نامطلوب دانش آموزان، جدایی روزافزون معلم و دانش‌آموز در جریان یاددهی و یادگیری و عدم پاسخگویی برنامه‌ها به نیازهای یادگیرندگان، موجب شد که توجه به رویکرد تمرکززدایی در برنامه‌های درسی، بیش از هر زمان دیگری در دستور کار دست اندرکاران نظام‌های آموزشی قرار بگیرد. این مباحثات سبب شد تا برای مشارکت بیشتر افراد و گروه‌های ذینفع خصوصاً معلمان در تصمیم‌گیری‌های برنامه درسی، حرکت‌هایی صورت بگیرد. از این زمان به بعد، متخصصان برنامه‌ریزی درسی به‌جای آنکه معلمان را صرفاً دریافت‌کننده تولیدات خود بدانند، آنان را به‌عنوان مشارکت‌کنندگان در فرایند برنامه‌ریزی درسی قلمداد کردند؛ چرا که بدون مشارکت افراد ذینفع (مدیر، معلم، دانش‌آموز، اولیا و مؤسسات و نهادهای ذیربط) در فرایند برنامه‌ریزی درسی، برنامه‌ها از مشروعیت لازم برخوردار نیستند. صاحب‌نظران معتقدند، مشارکت افراد ذینفع در تدوین برنامه‌های درسی موجب می‌شود تا انتظارات و علائق گوناگون با یکدیگر ترکیب شود و برنامه در اجرا از کارایی بیشتری برخوردار باشد (الباز، ۱۹۹۱)^۱ همچنین طرح هیچ کودکی نباید از فعالیت آموزشی بازماند (ان سی ال بی)^۲ در آمریکا در سال ۲۰۰۲ مطرح شد و برنامه‌های درسی را تحت تأثیر قرار داد.^۳

برنامه درسی موضوع محور

در سال‌های اخیر بیشتر متخصصان برنامه درسی در آمریکا برای تصمیم‌گیری در برنامه درسی بر سه یا چهار منبع اطلاعاتی متکی بودند: کودک، جامعه، فرایندهای یادگیری و موضوع درسی از قبیل ریاضیات، زبان انگلیسی، علوم و مطالعات اجتماعی به‌عنوان موضوعات اصلی برنامه درسی محسوب می‌گردند.^۴ اگرچه رویکردها یا الگوهای برنامه‌ریزی درسی دیگری هم پیشرفت کرده‌اند که بر سه منبع نخست متکی بودند، اما حیطه‌های موضوع درسی - از زمان آغاز تحصیلات رسمی در آمریکا- به وسیله برنامه درسی مدارس تعیین می‌شود. امروزه برنامه درسی موضوع محور به‌عنوان شکل معمول سازمان‌دهی برنامه درسی در بیشتر نواحی مدارس ایالتی و محلی آمریکا باقی مانده است.

1. Elbaz, F
2. NCLB(No Child Left Behind)
3. www.edweek.org/ 2014
4. Core curriculum

ایجاد معیارهای تخصصی و تأکید بر برنامه درسی مبتنی بر معیارها، تحولات اخیر در برنامه‌های درسی موضوع محور بوده است. این معیارها معمولاً تحت حمایت سازمان‌های حرفه‌ای و تخصصی ملی یا بین‌المللی تدوین شده‌اند، این معیارها برای تدوین دانشی تلاش می‌کنند که همه دانش‌آموزان باید آن را به‌عنوان برنامه‌های درسی موضوع محور در طول تجربیات آموزشی‌شان تجربه کنند. علاوه بر این، معیارهایی برای مهارت‌های زندگی، سوادآموزی عمومی، همکاری و دیگر حوزه‌های پشتیبان یادگیری تدوین شد. پس از انتشار معیارها توسط سازمان‌های حرفه‌ای ملی، بسیاری از ایالت‌ها شروع به اتخاذ یا تطبیق این معیارها برای استفاده در برنامه‌های آزمون مبتنی بر قانون ایالتی و سنجش حداقل صلاحیت کردند. همه کودکان تحصیل کرده در یک ایالت باید این آزمون‌ها را بگذرانند، بنابراین مدارس باید برای همسوسازی برنامه‌های درسی محلی با معیارهای ایالتی-کشوری بکوشند. در نتیجه برنامه‌ریزی درسی و آموزش مبتنی بر معیارها به فراگیرترین شکل برنامه درسی موضوع محور که اکنون در آمریکا مورد استفاده است تبدیل شده‌اند. منابع برای حمایت معلمان کلاس درس، مدیران و متخصصان موضوعات درسی توسعه یافته‌اند به‌عنوان اینکه آن‌ها برای پیشرفت معیارهای یکپارچه‌سازی، برنامه درسی موضوع محور و طرح‌های درسی کار می‌کنند. تدوین معیارهای موضوعات درسی در سطوح مدرسه و دانشگاه توسط سازمان‌های ملی و معلمان متخصص، منجر به برنامه درسی کاربردی ملی در آمریکا شده است. ایجاد و پذیرش عمومی این معیارها توسط مدارس ایالتی و محلی، موقعیت ممتاز برنامه درسی موضوع محور را در مدارس ایالات متحده تقویت کرده است. (کریگ کرایدل، ۲۰۱۰، ص ۸۲۵).^۱

کتاب‌های درسی

کتاب‌های درسی در ایالات مختلف صورت‌های متفاوت دارد. هر ایالت، کتب درسی خود را جداگانه تهیه می‌کند. معمولاً مقامات محلی آموزش و پرورش عهده‌دار تهیه کتاب‌های درسی محل هستند و موضوع به این صورت مطرح می‌شود که اداره‌های آموزش و پرورش ایالت‌های مختلف از نویسندگان و ناشران کتاب‌های درسی دعوت می‌کنند که بنا به مقتضیات منطقه‌ای و خصوصیات فرهنگی هر ایالت جداگانه کتاب‌های مورد نیاز منطقه را تهیه کنند. ناشران و مؤلفان قبلاً نمونه‌هایی از کتاب‌های مورد درخواست خود را به مقامات آموزش و پرورش ارائه می‌دهند این کتاب‌ها در کمیسیونی خاص مورد بررسی قرار می‌گیرند به این ترتیب در هر ایالت کتاب‌های خاص همان ایالت تدریس می‌شود.

در امریکا شوراهای ملی از قبیل شورای ملی علوم و ریاضیات (ان.سی.تی.ام)^۲ و شورای ملی معلمان ریاضی (ان.اس.تی.ای)^۳ سرفصل یا چارچوب برای دروس مختلف تهیه می‌کنند که پس از تصویب وزارت آموزش و پرورش، در اختیار همگان گذاشته می‌شود. لذا ناشران و مؤلفان با توجه به این استانداردها یا سرفصل‌ها، اقدام به تألیف کتاب‌های درسی می‌کنند. همزمان ممکن است چند ناشر برجسته چند دوره کتاب درسی منتشرکنند که معلمان ایالت‌ها از بین کتاب‌های موجود دست به انتخاب می‌زنند.

1. Craig Kridel

2. Nctm

3. Nsta

Kridel, C. (Ed.). (2010). Encyclopedia of curriculum studies (Vol. 1). Sage.

Elbaz, F, (1991). Teacher participation in curriculum development. in international Encyclopedia at curriculum development Pergamon Press.

International Bureau of Education, World Data on Education(2006).Education in united state of America.

McCullough, David (Winter 2008). "History and Knowing Who We Are". American Heritage.

U.S. Census Bureau. (20۱۳). U.S. and World Population Clock

Retrieved from <http://www.census.gov/popclock> <http://www.nctm.org/>

<http://www.nsta.org>

<http://www.ed.gov/>

<http://www2.ed.gov/about/offices/list/ous/international/usnei/us/edlite-structure-us.html>.

<http://www.ed.gov/international/usnei/edlite-index.html>

www.iranculture.com

<http://www.tebyan-ardebil.ir/description.aspx?id=32251>